Вечарына “Паларожжа ў родную мову”

Мерапрыемства прысвечанае Міжнароднаму дню роднай мовы

Л. Р. Валуевіч,
бібліятэкар першай катэгорыі
Хатыніцкай СШ Ганцавіцкага раёна

Родная мова.
З легендаў і казак былых пакаленняў,
З калосся цяжкога жытоў і пшаніц,
З сузор’яў і сонечных цёплых праменняў,
З грымучага ззяння бурлівых крыніц,
З птушынага шчэбету, шуму дубровы,
І з гора, і з радасці, і з усяго
Таго, што лягло назаўсёды ў аснову
Святыні народа, бяссмерця яго, –
Ты выткана, дзіўная родная мова.
Няма на зямлі таго шчасця і гора,
Якога ты нам перадаць не магла,
Няма такіх нетраў, глыбокага мора
І гор, праз якія б ты не правяла
Мяне на радзіму, туды, дзе сягоння
Стаіць акрываўлены вораг з пятлёй
Над спаленай хатай, над родным загонам,
Над будучыняй і над песняй маёй, –
Над тым, што было і што век будзе вольным.
Народ пранясе цябе, родная мова,
Святлом незгасальным у сэрцы сваім
Праз цемру і годы змаганняў суровых.
Калі ж ападзе і развеецца дым
І нівы васкросшыя закаласяцца, –
Ізноў прашуміш ты вясновым дажджом,
Ізноў зазвініш ты ў кожнай у хаце,
Цымбалам дасі іх сярэбраны гром
І вусны расквеціш усмешкай дзіцяці.
(М. Танк)

1 вядучы: Сапраўды, родная мова ўваходзіць у наша жыццё з вуснаў маці. Прыгожае яе гучанне мы пачынаем успрымаць з матчыных песень,цудоўных народных казак,легенд, паданняў. З роднай мовай мы пакідаем бацькоўскі

парог, выпраўляючыся ў далёкія вандраванні. І пачуццё радзімы,якое неяк губляецца, калі ўвесь час жывеш на гэтай зямлі, асабліва абвастраецца, калі апынешся дзесьці далёка. Тады з любоўю ўспамінаецца кожны куточак роднай старонкі, яе людзі, асабліва мілагучнай здаецца мова.
2 вядучы: Родная мова непарыўна звязана з думкамі, пачуццямі чалавека. Праз яе ён спасцігае свет і выказвае сябе. На роднай мове, закладзенай не толькі ў свядомасці, але і ў сэрцы, чалавек сцвярджаецца як унікальная асоба. Вось чаму так важна захоўваць моўную і культурную разнастайнасць у свеце. З гэтай мэтай у 1999 годзе ЮНЕСКА аб'явіла 21лютага Міжнародным днём роднай мовы.

1 вядучы:У наш час агульная колькасць моў дакладна не вызначана з –за неакрэсленасці межаў паміж мовамі і дыялектамі, недастатковай вывучанасці некаторых моўных рэгіёнаў.

Лічыцца, што жывых моў у свеце ад 3 да 5 тысяч і ад 6 да 8 тысяч дыялектаў.
2 вядучы: Сёння на зямлі жыве больш за 300 народаў, колькасць якіх па асобку перавышае 1 мільён чалавек. Сярод моў 18 маюць больш за 50 мільёнаў носьбітаў (кітайская, іспанская, англійская, руская і інш.). Славянская мова – пятая па распаўсюджанасці на планеце група моў. На ёй гавораць больш за 300 мільёнаў чалавек.
Гучыць ціха беларуская народная музыка. Вучні чытаюць верш П,Броўкі "Калі ласка"
Юнак:У любімай мове, роднай, наскай,
Ах, якія словы: "Калі ласка!"..
Як звіняць яны сардэчнаю струною,
Праз усё жыццё ідуць сам мною.
Дзяўчынка: Трапіць госць у будзень, а ці у свята:
- Калі ласка, калі ласка ў хату!
Не паспелі сесці пры сустрэчы,
Як патэльня засквірчала ў печы,
Бульба, смажаніна і каўбаска,
Пакаштуйце,людцы, калі ласка!
Юнак:Хлопец кажа дарагой дзяўчыне:
- Калі ласка, будзеш гаспадыняй!
Эх,жыццё збудуем мы прыгожа,
Усе з табой нягоды пераможам.
Дзяўчына: Гром грыміць з нябесамі размова:
- Калі ласка, цёплы дождж вясновы!
І не вельмі буйны, і не рэдкі –
На сады, на пушчы, на палеткі,
На грыбы, на ягады , на кветкі…
Юнак:- Калі ласка,! – наш зварот бясконцы.
Мы гаворым ранішняму сонцу:
Радасцю аблашчы нашы твары,

Ты ўзнімі з сабою нашы мары!
Дзяўчына: Калі ласка!.. – нашай роднай мовы
Шчырыя і ветлівыя словы.

1вядучы:Гэтымі роднымі, шчырымі і ласкавымі словамі запрашаем вас, дарагія вучні і настаўнікі, на вечарыну “Падарожжа ў родную мову”.

2 вядучы: Сто гадоў шукай другой красы,
А тым больш, што свет зусім не вузкі.
Ды калі ты не бязродны сын,
Гавары са мной па-беларуску.(Я. Янішчыц)

1Чытальнік: Я – беларус, я нарадзіўся
На гэтай казачнай зямлі,
Дзе між лясоў і пушчаў дзікіх
Ад веку прашчуры жылі.
Я – беларус, я ганаруся,
Што маю гэткае імя.
Аб добрай славе Беларусі
У свеце знаюць нездарма.
Я – беларус, і я шчаслівы,
Што маці мову мне дала,
Што родных песень пералівы
І зблізку чую, і здаля. (Ніл Гілевіч)

2 чытальнік: Сябра мой, любі свой край!
Бераг, рэчку, поле,гай.
Любі лес, любі рамонкі,
Птушак звонкія гамонкі,
Мовай роднай ганарыся,
Працаваць ты не ляніся.
З хлебам будзе хай абрус,
Помні, што ты – беларус.

Гучыць песня “Беларусачка” ў выкананні вучняў

1 вядучы:Родная беларуская песня… Яна бывае тужлівая і вяссёлая, бадзёрая і самотная, ад яе хочацца плакаць і хочацца радавацца…

У народнай песні адлюстравалася само жыццё з яго радасцямі і нягодамі,з марамі і спадзяваннямі, з вялікімі пачуццямі.Менавіта народная песня з’яўляецца крыніцай, адкуль мы чэрпаем роднае слова прыгожае, мілагучнае,ласкавае.

Група вучняў выконвае беларускую песню “Люблю наш край старонку гэту”

ЛЮБЛЮ НАШ КРАЙ

Люблю наш край, старонку гэту,
Дзе я радзілася і расла,
Дзе ў першы раз пазнала шчасце,
Слязу нядолі праліла.
Дзе ў першы раз пазнала шчасце,

Слязу нядолі праліла.
Люблю народ наш беларускі
І хаты ў зелені садоў,
Заложаныя збожжам нівы,
Шум нашых гаяў і лясоў.
Заложаныя збожжам нібы,
Шум нашых гаяў і лясоў.

І песню родную люблю я,
Што дзеўкі ў полі запяюць
І словы звонкія над нівай
Пераліваюцца, плывуць.
І словы звонкія над нівай
Пераліваюцца, плывуць.

І усё люблю я, што завецца
Адзіным словам – Беларусь,
І слова гэтага святога
Ніколі ў свеце не зракусь.
І слова гэтага святога
Ніколі ў свеце не зракусь.

2 вядучы: У нашай краіне, а таксама ў нашай мясцовасці заўсёды так было: дзе спявалі, там і танчылі.

Прапануем вашай увазе беларускі танец "Бульба".

2 вядучы: У кожнага чалавека, дзе б ён ні жыў, есць родная мова, якая нястомна служыць у розных яго занятках і патрэбах. Сіла і краса народнага слова – заканамерны вынік моватворнай дзейнасці народа. Нашы продкі тонка адчувалі слова, умелі зазірнуць у яго глыбіні.

1 вядучы: Кожны з нас – своеасаблівая і непаўторная індывідуальнасць, хоць, здаецца, існуе шмат падобных людзей. І ўсё – такі знешнасць, пастава, манера апранацца ў кожнага свая, тое ж самае можна сказаць пра нашу мову і маўленне.

2 вядучы: Уявіце сабе, што мы з вамі апынуліся ў час непісьменнасці.

Ці ведаеце вы, дзеці, што такое піктаграфія?

Піктаграфія (ад лац. піктус – намаляваны і грапхо – пішу) – старажытны тып пісьма.

Піктаграфічныя знакі (піктаграмы) уяўлялі з сябе малюнкі, якія наглядна адлюстроўвалі рэчаіснасць (напрыклад, чалавека, жывёл, дрэвы, сцэны палявання і інш). Такія малюнкі вобразна перадавалі змест, не былі звязаны з алфавітам, лёгка "чыталіся".

Такая сістэма зносін паміж людзьмі існавала да таго часу, пакуль не з'явілася пісьменнасць.

Чытальнік: Па – рознаму людзі
Прыходзяць на свет.
Адных – знойдуць
У агародзе, ці ў красках,
Другіх – прынясе
Бусел наш дамасе,
Але ўсіх гадуюць нас
Матчыны казкі.
Яны вучаць
Родную мову любіць,
На крылах юнацтва
Уздымацца пад хмары,
З няпраўдай змагацца,
А з праўдай дружыць
І аб недасяжным
І сонечным марыць.
Таму на сваіх я
Шляхах бы юнацкіх
Паставіў бы помнікі
Матчыным казкам. (М. Танк)

1 вядучы: А зараз вашай увазе казачны твор “Чароўны куфэрак”

Царыца Мова з дочкамі збіраюцца на баль да каралевы Гісторыі, складаюць падарункі.

Царыца Мова. Хутка пачнецца баль у каралевы Гісторыі. Глядзіце ж , дачушкі, каб падабралі падарункі годныя. Каралева Гісторыя ганарыстая, наравістая, ніхто ёй не можа дагадзіць. Трэба пастарацца ўлагодзіць Яе Вялікасць.Ды і гасцей запрасілі з усяго свету. Апранайце найпрыгажэйшыя сукенкі, выбірайце найдаражэйшыя падарункі. Баль хутка пачнецца.

Мова Французкая (любуючыся сабой у люстэрку). Мяне абавязкова заўважаць у каралеўскім двары. Я прывязу у палац багата слоў, з дапамогай якіх можна расказаць пра моду і касметыку. Які яшчэ трэба падарунак!

Мова Англійская (гарачыцца, перабівае сястру). А я? Ці ж я горшая? Ды без мяне… Што рабілі б без мяне тыя, хто працуе на камп’ютары? Ого, мяне ведаюць у многіх краінах свету. Я завязу каралеве ў падарунак электронны слоўнік на англійскай мове.

Мова Руская (ганарліва). А я такая таленавітая! О-О-О! Пра мяне яе вялікасць Гісторыя абавязкова ведае. Я ёй падару тамы Пушкіна, Лермантава, Гогаля, Талстога…

(збірае ў падарунак кнігі).

Мова Беларуская (сціпла стаіць у баку, самліва апусціўшы вочы; разважае пра сябе). Што ж падарыць каралеве Гісторыі? Можа мне зусім не трэба ехаць на гэты баль?

Сёстрам вунь колькі гадоў, а я ж толькі-толькі пачала выходзіць у свет.

Але ж як хочацца на гэты баль! Як трапечацца маё беднае сэрцайка ў прадчуванні чагосьці новага, цікавага… А як хочацца ўбачыць яе вялікасць

Гісторыю… Хоць адным вочкам… Толькі вось як з падарункам быць? Адзін мой скарб – вось гэты куфэрак. Толькі ці спадабаецца ён Яе Вялікасці? Хай будзе, што будзе. Паеду! **(Рашуча складае у куфэрак кнігі - падарункі).**

Царыца Мова і яе дочкі пакідаюць пакой

Дзея другая

Баль у палацы каралевы Гісторыі. Адзін за другім да яе вялікасці, што сядзіць на троне, падыходзяць госці, схіляюцца ў нізкім паклоне перад важнай Гісторыяй, падносяць свае дары. Прыйшла чарга царыцы Мовы і яе дачушак.Дочкі падносяць свае падарункі. Надышла чарга Мовы Беларускай. Сціплая, сарамлівая, яна нясмела падышла да важнай асобы і паставіла перад ёй невялікі куфэрак.

Каралева Гісторыя (ажно падскочыла на сваім троне гнеўна). Ах, ты, нягодніца, як жа ты адважылася прынесці мне такі нязначны падарунак! Ты толькі паглядзі, што мне іншыя прынеслі ў дар!

Мова Беларуская. Матухна Гісторыя! Не гневайся на мяне! Я сабрала ў гэты куфэрачак усё самае каштоўнае, што ў мяне ёсць.

Каралева Гісторыя (з насмешкай у голасе). Што ж у цябе такое каштоўнае тут пакладзена? Пакажы нам сваё багацце.

Беларуская мова. Тут у мяне – песні беларускія: купальскія,жніўныя, вясельныя, хрэсьбінныя …Адны песні вясёлыя, жартоўныя**… (гучыць мелодыя вясёлай народнай песні).** Другія песні за сэрца кранаюць, душу вярэдзяць**… (гучыць мелодыя сумнай народнай песні**

Гаворыць больш упэўнена,бярэ з куфэрка зборнікі беларускіх прыказак.

А яшчэ ў маім куфэрку – прыказкі , мудрасць народная! Колькі ж у іх павучальнага сэнсу! Школа жыцця ,не назавеш інакш:

Не хвалі сябе – няхай людзі пахваляць.

Выказанага слова да губы не вернеш.

Дзе розумам не дойдзеш, дык у кніжцы знойдзеш.

Дзе справа, там і слава.

Людзей слухай, ды свій розум май.

Гаворыць смела, выбірае з куфэрка кнігі беларускіх аўтараў

А гэта ж сапраўдны скарб – вершы таленавітых беларускіх паэтаў. Талент ад Бога – у Францішка Багушэвіча. Нашаптаныя хлебнай ніўкай радочкі вершаў Якуба Коласа. Непаўторны голас “ Жалейкі” Янкі Купалы.Богам дадзенае слоўка – у “Вянку” Максіма Багдановіча. Вось яно,жыццё народнае,у творах Цёткі – мудрай Цётачкі! Пра гора, бяду – у радках Бядулі ды Гаруна. Незвычайную сілу мае беларускае слоўка: гучыць то як песня салоўкі ў вясновым надрэччы, то як смех свавольных ручайкоў, то як шолах восеньскай залатой лістоты, то як самотная песня зімовай завеі.

Голас за сцэнай чытае верш Аляксея Зарыцкага

1.Мова

Пявучая родная мова,
Ты – уладарка нявызнанных скарбаў.
Столькі значэнняў, гучанняў і фарбаў

Мае ў сабе тваё кожнае слова.
2.Іншае слова напоўнена плёскам
Хвалі дняпроўскай,
Іншае слова такое,
Што рэха лясное
У яго глыбінях затоена
3.Ёсць і як мёд залатое, густое,
На травах яно духмяных настоена.
Ціха гучаць у мове маёй
Словы пяшчотныя,
Словы крынічныя,
Росныя.
4.Чуецца ў ёй –
І грымотныя,
Зычныя.
Водгулле бітваў грознае.
5.Часам бывае – заззяе неспадзявана
Новаю зоркаю слова – абнова.
Колькі ў табе невызнаных скарбаў схавана,
Мова мая,
Пявучая родная мова.

Знікла здзеклівая усмешка з вуснаў ганарыстай Гісторыі. Прыціхлі госці, зачараваныя незвычайнай сілай беларускага слова. І калі зачынілася вечка чароўнага куфэрка, неяк пацяплелі вочы каралевы, палагаднелі сэрцы багатых гасцей

Госць першы. Не, вы толькі паглядзіце, маладая ж яшчэ зусім гэта Мова Беларуская,а якая таленавітая.

Госць другі. Так-так,браце, а прыгожая якая, мілагучная, напеўная, чыстая,гарачая.

Госць трэці. Ды, відаць працавітая. Вунь колькі здабыткаў мае!

Госць чацвёрты. О-о-о, гэта мова далёка пойдзе, пра яе мы яшчэ пачуем.

Каралева Гісторыя.Адкрываю, як свет, нанова
Беларускае роднае слова,
пералівістае – як каменьчык,
вясёлкавае – як ручэй,
цёплае – як агеньчык
добрых тваіх вачэй,
светлае – як маланка,
гнеўнае – як пярун,
ціхае – як калыханка,
вечнае – як Беларусь!
(Урывак з верша Анатоля Канапелькі)

Даруй мне, Мова Беларуская, што была пагарджанаю, што была занятбанаю.Я веру ў тваю светлую будучыню. Сама гісторыя штурхае на прызнанне, на павагу, на захапленне багаццем і прыгажосцю беларускай

мовы. І нават тыя, што адышлі ад яе, рана ці позна вяртаюцца да звонкага “дзе” і густога “чаго”.

2 вядучы: Вось і падышла да канца наша вандроўка па Краіне роднай беларускай мовы. Але кожны з вас гэтае падарожжа можа працягваць сам, звяртаючыся да роднага слова, да роднай песні, казкі, кніг беларускіх пісьменнікаў. Хачу пажадаць вам як мага больш сустрэч з беларускім словам і назаўжды запомніць заклік Ніла Гілевіча.

1 вядучы: Прайдзіся па школах – у Мінску, у Гродна,
У Віцебску, Брэсце або Магілёве, –
Як хораша дзеткі шчабечуць на роднай
Сваёй беларускай матульчынай мове!
Дзяўчынка:У кожным тэатры і з кожнай трыбуны
Я чую пявучыя, мілыя гукі.
Ад сэрца да сэрца – ці свята, ці будні –
Ідзе мая мова, ідзе без прынукі.
Юнак: І так па-дзяржаўнаму смела і горда
Трымаецца ўсюды, што часам міжволі
Гарачая хваля падступіць да горла
І слёзы ад шчасця не знаюць патолі.
Усе (разам)
Дык жыві і квітней, маё роднае слова.